

Capreolus

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

16^e jaargang, nr. 62
zomer 2009

Cursus
Reeënbeheer

Het ree zegt alles
overt ons landschap

De Achterhoek,
stevige reeën-
populaties

Game Fair

Waar is wat
gebeurd,
en wanneer

Colofon

Opggericht op 21 april 1951

Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer
van de Vereniging Het Reewild.
ISSN: 0929-1091
Verschijnt 4 x per jaar.

Redactie:
D.J. Buijtendorp - Eindredacteur
G.J. Spek - Redactielid
C.F. Schoon - Redactielid
R. Brouwer - Redactielid

Redactie ondersteuning:
Mw. J.A.M. Hendriks-Hueber - Fotomateriaal
J.M. Smit - Correspondent buitenlandse tijdschriften

Bestuur:

M. Greep	voorzitter
Mw. D. Rodrigo-Derksen	secretaris (2008)
H. Hoek	penningmeester (2008)
R. Borst	lid DB (2007)
C. van Geel	lid (2004)
H.J.H. Vieberink	lid (2005)
A. ten Oever	lid (2000)
H. Robaard	lid (2002)
H. van der Meer	lid (2008)
P. Schulpen	lid (2008)
J.M. Seroo	lid (1985)
G.A. Schiller	lid (2002)

Adviseurs:
Mr P. van Schooten - Juridische zaken
Prof. Dr. J.L. van Haaften - Bioloog
G.J. Spek - Technisch adviseur

Secretariaat: Mw. D. Rodrigo-Derksen
Stoutenburglaan 8-B, 3836 PB Stoutenburg Noord
Tel.: 0342-45 02 06 E-mail: secretariaatvhr@hetnet.nl

Ledenadministratie:
De Kwaliteitsadviseur: Mw. Drs. V. Donker
Poortersdreef 10, 3824 DN Amersfoort. Tel.: 06-30 49 28 61
E-mail: vdonker@dekwaliteitsadviseur.nl
Penningmeester VHR: H. Hoek
Poortersdreef 10, 3824 DN Amersfoort. Tel.: 033-480 69 92
E-mail: penningmeester@reewild.nl

Website en Kenniscentrum: H. van der Wal, redactie

www.reewild.nl www.kenniscentrum-reeen.nl

Webshop: www.reewild.nl
E-mail: penningmeester@reewild.nl

Slijpplaatjes: G.J.M. Koenderink
Lhee 96, 7991 PK Dwingeloo. Tel.: 0521-59 73 56

Coördinator keurmeesters: J. Schoonderbeek
Meidoornstraat 16, 7497 MG Bentelo. Tel.: 0547-29 22 28

Vormgeving: Lenoirschuring, Amstelveen

Druk: Lenoirschuring, Amstelveen

Lithografie: Lenoirschuring, Amstelveen

Contributie: € 30,- per jaar

Bankrelatie: ABN - AMRO Bank
Rekeningnummer 49.70.37.440
t.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Amersfoort.

'Capreolus' is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor 'Capreolus' nr. 63: 12 augustus 2009
zenden aan redactie van Capreolus:
Rijksstraatweg 46, 3631 AD Nieuwersluis
E-mail: djb.groen-grijs@planet.nl

Foto voorpagina: Eline Verwoerd
Overname van artikelen is toegestaan
mits de bron wordt vermeld.

Inhoud

Cursus Reeënbeheer	3
Het ree zegt alles over ons landschap	4
Groene dagen	7
Voor u gelezen	8 / 19
De achterhoek, stevige reeënpopulaties	11
Game Fair in Biddinghuizen	15
Landschap	16
Waar is wat gebeurd, en wanneer	19
Swarovski Optiek completeert haar Z6-serie	19
Volkswagen Caddy 4x4	22

Cursus reeënbeheer

gemakkelijk inschrijven via www.reewild.nl

Vanaf nu kunt u zich via onze website www.reewild.nl aanmelden voor de cursus reeënbeheer VHR. Sinds april van dit jaar wordt er in Nederland nog maar één cursus reeënbeheer gegeven onder auspiciën van de VHR. De cursussen worden gehouden in uw eigen regio. Door u centraal op te geven via de website kunt u aangegeven welke regio uw voorkeur heeft. Wij houden daar dan rekening mee.

De cursussen zullen medio september beginnen en bestaan uit drie dagdelen. Op het inschrijfformulier kunt u apart aangeven of u aan het examen wenst deel te nemen. Het examen bestaat uit een toetsing over het theoretische gedeelte en een praktijk gedeelte met een schietproef.

De kosten van de cursus bedragen €150,- pp. De prijs voor het examen is €75,- pp.

Na uw aanmelding via de website ontvangt u van ons een bevestiging. Daarna krijgt u een rekening toegestuurd. Na ontvangst van uw betaling wordt het cursusboek en de bijbehorende DVD naar u opgestuurd met vermelding waar en wanneer de cursus gegeven wordt.

Cursisten die nog geen lid zijn van de vereniging ontvangen over het jaar 2009 een gratis lidmaatschap en daarmee ook ons tijdschrift Capreolus.

Zeker voor een beginnend reeënbeheerder is deze cursus een must.

Marien Greep
Voorzitter

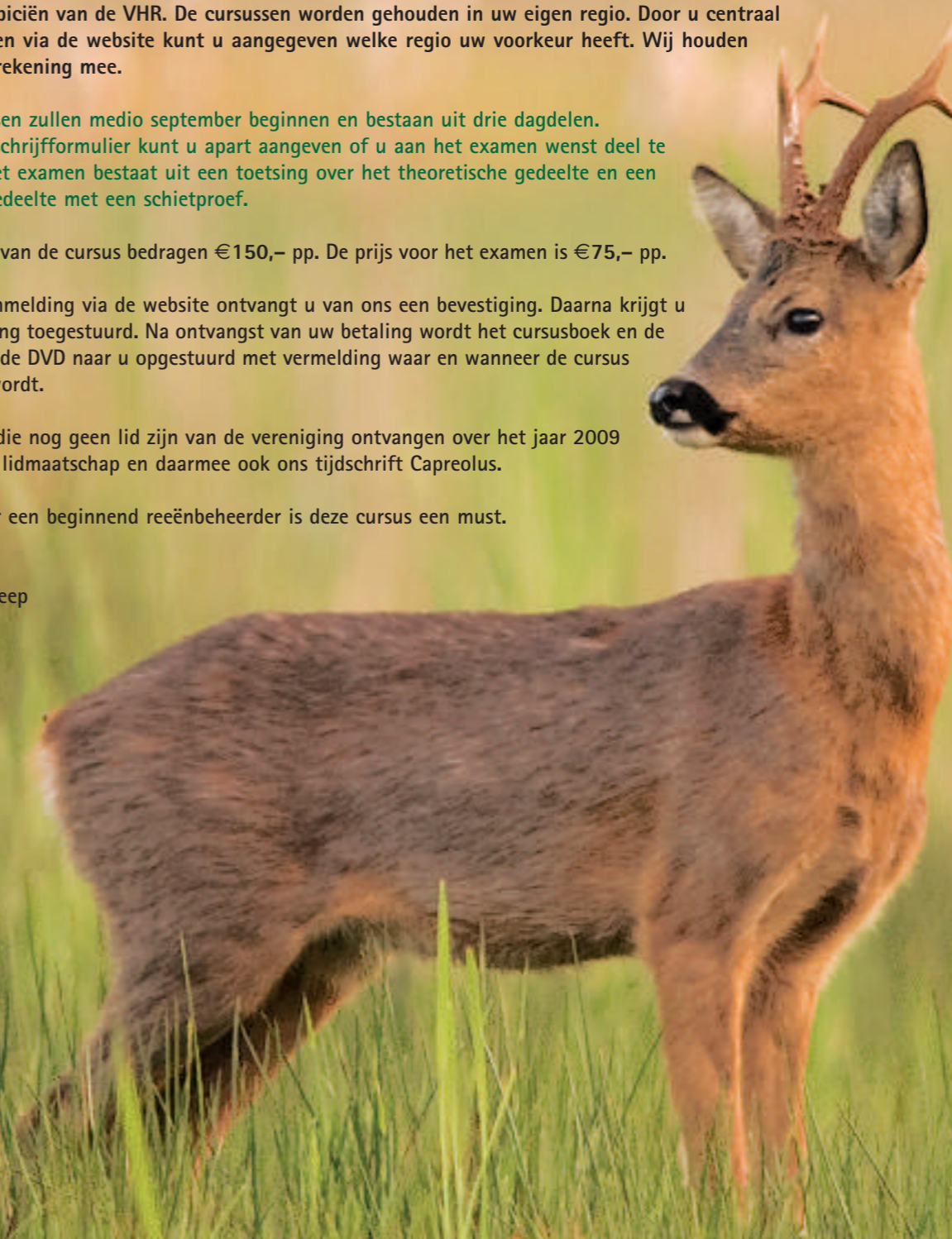

Foto: Bas Worm

Er is geen land in de wereld waar het landschap zo gemaakt is als in Nederland. Eeuwen achterelkaar is de Nederlander bezig geweest met landwinning, droge voeten houden, inpoldering, dijken bouwen en woeste gronden ontginnen. De maakdrift van de Hollander heeft bijna heel Nederland gevormd. In het buitenland zeggen ze nog steeds: "GOD CREATED THE WORLD, BUT THE DUTCH CREATED THE NETHERLANDS". Vroeger deden we dat en we doen dat nu nog steeds. Altijd druk, altijd bezig.

Door Donald Buijtendorp

HET REE ZEGT ALLES OVER ONS LANDSCHAP, OVER ONZE NATUUR, OVER ONS LEVEN

We verbinden natuurgebieden en we vormen agrarisch land om tot woest natuurgebied. Droge gronden worden weer nat/dras gebieden vol muggen en andere ellende. Veengebieden krijgen een grote recreatieve waarde. In Twente leggen we een nieuwe beek aan, over snelwegen en spoorlijnen situeren we ecoducten en aangelegde stadsparken blijken een geweldige bijdrage te leveren aan onze biodiversiteit. Vaak goede effecten van menselijk inzicht. Maar we ontnemen ook buitengebied voor een industriegebied of een vinexwijk. Asphalt doet groen verdwijnen. Daarmee pakken we dieren hun leefomgeving af.

Diersoorten verdwijnen en vergeten diersoorten komen weer terug. In dat hele proces van veranderingen, van landschapsvorming - **schitterend landschap, ons cultuurlandschap** -

Foto: R. Peltzer

is één diersoort een verbluffende constante. Ja zeker, dat is het ree. Dat dier doorstaat alle veranderingen, het past zich moeiteloos aan. Het weet zich in de veranderde cultuur telkens weer te handhaven. Dat zegt iets over ons landschap. Zie je een ree in een

Cultuurlandschap is iets waar wij met onze vingers aan hebben gezeten Gemaakt, verandert, omgevormd

bepaald landschap dan zit het wel goed met dat landschap. Cultuurlandschappen zijn niet enkel de oude coulissenlandschappen (weilandje, houtwalle, bosje, beek, stukje landbouw) Het Haagse bos is ook een cultuurlandschap, de Deltawerken in Zeeland creëerden ook een nieuw cultuurlandschap. Met de ruilverkaveling ging nog al wat op de schop. Veel van het oude verdween. Er ontstond weer nieuw cultuurlandschap. Waar, bleek telkens weer, het ree zijn leefomgeving vond. Mag je nu misschien zeggen dat het ree bij onze landschappen hoort? Of hoort ons landschap bij het ree? Een bos zonder reeën kan niet. Is dat wel zo, dan is er iets goed fout, dan is er iets

serieus aan de hand. Dan is er iets om te onderzoeken. Verander je iets aan het landschap, dan zul je dat ogenblikkelijk merken aan het ree. Met het ree verdwijnt er nog meer. Andere flora en fauna houdt het ook voor gezien.

Belangrijk voor ons is de relatie ree en het Nederlandse cultuurlandschap. Wat betekent de aanwezigheid van het ree in het landschap voor ons? Wat zegt het? Het zegt dat het goed gaat! Waar het ree is, is dus een prima leefgebied. Is in een stuk cultuurlandschap geen ree te vinden, dat weet je dat er iets mis is. Waarom is dat ree er niet? Een makkelijke vraag met een iets ingewikkelder antwoord. Die antwoorden komen in volgende nummers van Capreolus. In algemene zin gaat het met wilde dieren in na-oorlogse perioden altijd beter dat in een oorlog. Ook na de tweede wereldoorlog was het met het ree in Nederland droevig gesteld. Zo goed als uitgeroeid. Bijna elk ree was

in de pan verdwenen. Wijze heren hebben in het begin van de vijftiger jaren de koppen bij elkaar gestoken en hebben de informatie gegeven waarop de eerste jachtwet werd gebaseerd (het is goed om te weten dat deze wijze heren ook de oprichters waren van de Vereniging Het Reewild).

Vanaf het moment dat we dus over wilde dieren, over het ree, zijn gaan nadenken is het beter geworden

Heel veel beter. Een beheerste vorm van jacht, het niet meer schieten van de kolonisten en kwalitatief beheer hebben het aantal reeën tot over de 60.000 stuks vrijwel gebiedsdekkend in Nederland gebracht.

Overall kom je het ree tegen. Steeds meer gebieden worden door het ree bevolkt. Ze weten zich altijd weer aan te passen. Een beetje rust en genoeg te eten naast een startbaan van een vliegveld is al voldoende om een volwaardig leven te leiden.

Dat reeën steeds nieuwe gebieden weten te ontdekken komt doordat we

Foto: R. Peltzer

aan de andere kant stukken van hun traditionele biotoop afpakken. Een bedrijventerrein, een woonboulevard is nu eenmaal niet de plek waar het ree zich bij voorkeur wil ophouden. Dat doet hij dus ook niet, hij gaat een deurtje verder. Hij gaat op zoek naar een nieuw gebied.

En telkens weer ontdekt het ree een stuk cultuurlandschap waar hij weet te overleven. Hij past zich aan, overziet de gevaren en plant zich voort. Met als gevolg meer reeën. Het gaat dus weer goed, weer een nieuwe vitale reeënpopulatie. Leg de kaarten van verspreidingsgebieden maar over elkaar van 1960 en die van een paar

jaar terug en kijk

Wij kletsen over faunabeheer, we kletsen over bosbeheer. We zouden moeten praten over landschapsbeheer. Dat is ook veel beter. LNV stimuleert dat, de ANWB claimt het en grote terreineigenaren en een belangenorganisatie zijn er dagelijks mee bezig. Nederland is ingedeeld in cultuurlandschappen. Een indeling die gebaseerd is op de historische aanwezigheid van oude cultuurtechnische zaken. Op iets dat er al heel lang is. Cultuurlandschappen kun je met elkaar verbinden, je krijgt dan grotere cultuurlandschappen, je krijgt aaneengesloten stukken natuur.

Foto: J. Huttinga

Dat heeft consequenties. We hoeven daar nu niet op in te gaan, want dit is de opmaat naar latere gedetailleerde artikelen. Dat het consequenties heeft, is wel duidelijk. Daar gaat het om. Houd dat voor ogen.

Het ree, de beste thermometer voor de natuur

In dat cultuurlandschap staat het ree. Dat zegt iets over het landschap en dat zegt iets over het ree. Het zegt iets over onze cultuur. Het ree mag je zien als een vertegenwoordiger van onze natuurcultuur. Is het ree er dan is het goed. Is hij weg, dan maak je je zorgen. Wij richten terreinen in, wij onderhouden landschappen. We scheren dennen, we herstellen houtwallen. Zure bosgrond toveren we om tot een drie sterrenrestaurant voor reeën. We brengen het buitengebied in cultuur. Dat proces is kennelijk bepalend voor het welzijn van het ree. Het ree is de thermometer. Ik wil hiermee maar zeggen dat wij allemaal, dus absoluut niet alleen de reeënkenners, het ree op het netvlies moeten hebben. Altijd. Zet je, om moverende redenen, een groot aantal grote grazers in een beperkt gebied weet je van te voren dat het aanwezige ree daar binnen afzienbare tijd is verdwenen.

Bedenk dan wel dat je met de keuze voor grazers de thermometer uit het terrein trekt. De vertegenwoordiger van onze cultuur in dat landschap is dan geëlimineerd. Consequentie? Een belangrijk natuurlijk element van het cultuurlandschap is niet meer en dus is het niet meer compleet.

De biodiversiteit gaat veranderen, het landschap gaat veranderen. Verandering kan best goed zijn en heel noodzakelijk voor het algemeen belang. Over veranderingen denken we goed na, we doorlopen procedures, er zijn richtlijnen vanuit Den Haag en

Foto: J. Hendriks

vanuit Brussel. We overdenken het belang voor de mens, maar overdenken we met dezelfde waarde ook het belang van het dier? De waarde van het ree?

Door bij al onze overwegingen voor aanpassingen en veranderingen in ons landschap, voor wat voor reden dan ook, de aanwezigheid van het ree als essentieel te zien, als doel diersoort te kiezen, zijn we gegarandeerd van een rijk landschap. Rijk voor de mens, rijk voor het ree. Het ree als doelsoort bekijken, daar worden we alleen maar beter van. Handelen in hun belang is handelen in je eigen belang. Dat is Samenleven met reeën.

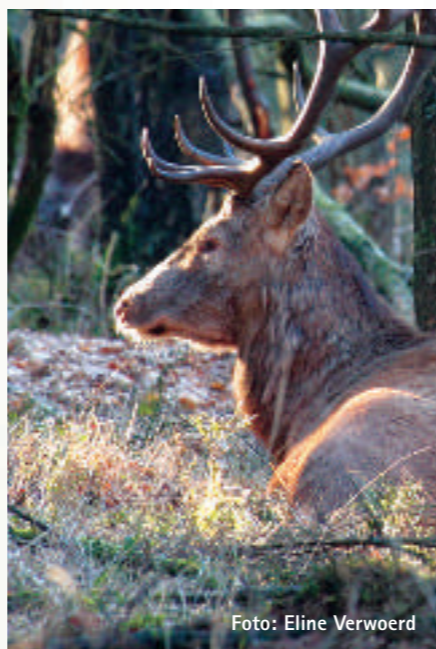

Foto: Eline Verwoerd

Groene dagen

voor de jacht- en hengelsportliefhebber met als thema de vangjacht

Datum: zaterdag 22 en zondag 23 augustus 2009

Locatie: Wester 27, Ochtrup, Duitsland

'Groene Dagen: het nieuwe outdoor-evenement voor de jacht- en hengelsportliefhebber'. Met deze slogan wordt het nieuwe evenement op het 2,7 ha grote terrein bij Ochtrup (D), net over de grens bij Enschede, onder de aandacht gebracht. Het initiatief voor dit evenement komt uit de koker van jager/beheerder Jan Hagedoorn. Onder jagers, jachtliefhebbers en hengelsporters bleek grote behoefte te bestaan aan een evenement dat zich niet alleen richt op productaanbod, maar waar ruim aandacht is voor een randprogramma waar bezoekers zich kunnen laten informeren over allerlei onderwerpen, variërend van lezingen over roodwild

Foto's: J. Hendriks

en zwartwild aan de hand van beeldpresentaties, ornithologie, vangjacht, jachtreizen, materiaalkennis, enz. In een bioscoop worden doorlopend de fraaiste films getoond. Op het grote terrein wordt een interactief programma samengesteld waar bezoekers kunnen kijken naar hondendemonstraties, valkeniers, vliegvisser, forellen roken, laserschieten, motorzagen, hoogzitten bouwen en nog veel meer. Voor de invulling van het programma is samenwerking gezocht met diverse partijen die hun sporen in de jacht- en hengelsport al ruimschoots verdiend hebben.

Vangjacht

Speciaal voor de vangjacht wordt een apart terrein ingericht waar bezoekers aan de hand van demonstraties de nieuwste ontwikkelingen in de praktijk kunnen zien en uitleg kunnen krijgen over het inzetten van de verschillende methodes. Ook particulieren kunnen hun ervaringen delen en zelf laten zien welke oplossingen zij bedacht hebben. Daarnaast laten we de spectaculaire werkzaamheden van de valkenier zien en informeren we bezoekers hoe ze zelf deze unieke hobby kunt beoefenen.

Honden

Bij een jachtpartij horen natuurlijk de honden. Op het buitenterrein kunnen bezoekers zien welke belangrijke rol die deze honden spelen, hoe ze getraind worden, welke rassen voor verschillende soorten van de jacht ingezet worden en hoe ze te werk gaan.

Workshops

Voor de productpresentaties, workshops en demonstraties wordt een tentendorp gebouwd. Voor grotere demonstraties is het buitenterrein bij uitstek geschikt. Voor de vangjacht wordt een apart terrein ingericht. Het evenemententerrein beschikt over ruime parkeergelegenheid, is makkelijk bereikbaar en uitnodigend voor zowel Nederlandse als Duitse bezoekers.

Toegangsprijs: €7,00 per persoon, kinderen tot 12 jaar gratis
Parkeren gratis. Groene Dagen is op beide dagen geopend van 09.00 - 18.00 uur. www.groenedagen.nl

Wildfotografie Andy van Ommeren

- Edelwild
- Zwartwild
- Damwild
- Reerwild
- Kleinwild
- Moeflons

Expositie:

Natuurcentrum Veluwe

Groot Ginkelseweg 2, 6718 SL Ede

Businesspark Stein 301, 6181 MC Stein-Elsloo

Tel. 046 - 436 05 34

www.andyvanommeren.nl

Wild und Hund, 5/2009

'Horen en zien' vergaan je....

Markus Gutting schrijft dat het gehoor, maar ook het gezichtsvermogen, naarmate de leeftijd vordert, gestaag achteruit gaan.

Het gehoor zal ieder weten die de 50 gepasseerd is. Hoe vaak gebeurt het niet dat iemand iets moet herhalen omdat je het niet goed gehoord hebt? Niet dat een opmerking dan zachter dan normaal uitgesproken wordt, alleen klinkt het wel zo. In het jachtveld heb je daar last van, want het ritstelen van de bladeren indien er een stuk wild nadert, hoor je dan soms ook te laat of, ouder wordend, helemaal niet. Een gehoorapparaatje kan dan verbetering brengen.

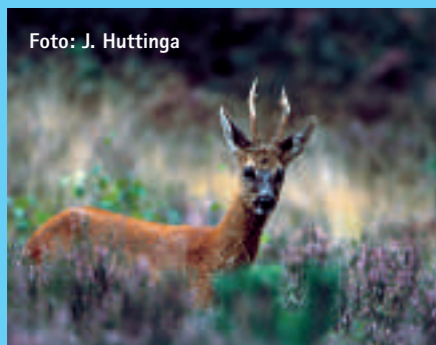

Foto: J. Huttinga

Maar ook het gezichtsvermogen kan minder worden. Je herkent dan iemand op enige afstand minder snel, goede bekenden herken je eerder aan de loophouding dan aan het gezicht. Voor het wild maakt dat ook weer verschil, oudere jagers zullen weten dat het aanspreken op het blote oog moeilijker wordt. Want het kwam in Duitsland een keer voor dat iemand een koe voor een edelhert aanzag en zo een vleesrijk dier op het tableau kreeg... Een veldkijker van optimale kwaliteit helpt dan, waarvoor bij de aanschaf rekening gehouden kan worden met de eigen oogpupil. Gutting geeft het advies om niet te lang te wachten met een afspraak voor een gehoor- of oogtest. Hij raadt aan op jacht contactlenzen boven een normale bril te gebruiken, omdat een normale bril kwetsbaarder is (terugslag), meer lensoppervlakken creëert en gevoelig is voor regen.

In een materiaaltest hebben Schmid en Elbing de richtkijker 2,5 - 10x56 van Schmidt & Bender onder de loep genomen. Het zou een universele kijker zijn voor algemene inzet, ook voor de druk- of drijfjacht. Het afkomen ligt in het eerste beeldvlak (kruis verandert met vergroting)

en met een schakeling kan een verlicht punt ingevoerd worden. Dat lichtpunt is over zes stappen meer of minder te dimmen. De kijker komt er uitstekend af en is met ruim €1.900 ook nog enigszins betaalbaar.

het Edelhert, lente 2009

Het tijdschrift is vernieuwd en ziet er in A4-formaat professioneel uit. De lay-out doet modern aan en het blad leest gemakkelijk. Over de Oostvaardersplassen komt dit keer een redelijk positief bericht. Er verblijven nu, volgens de laatste tellingen 570 heckrunderen, 1140 koniksparden en 2320 edelherten, totaal dus om en nabij de 4000 dieren op 2100 hectare droog gebied. Vanwege de zachte winter zonder veel sneeuw was het voedsel goed bereikbaar. Staatsbosbeheer schiet nu dieren af die duidelijk aan hun eind zullen komen. 'Door voldoende tijdig in te grijpen wordt uitzichtloos lijden voorkomen en geeft SBB uitvoering aan het ICMO-advies'. Mede daardoor lijkt de conditie van de overgebleven dieren redelijk, aldus constateren leden van de vereniging. De kadavers van de afgeschoten edelherten blijven liggen, die van de paarden en runderen worden verwijderd. Tussen 1 januari en 1 maart 2009 gingen 325 grazers dood.

Foto: Andy van Ommeren

De robuuste verbindingen, zo schrijft Bas Worm, hebben ook nog een belangrijke nevenfunctie. Door een promotieonderzoek van Mousse is namelijk gebleken dat ook de flora profiteert van deze verbindingzones. Zowel door de mest als op de huid kunnen grote grazers bijdragen aan de verspreiding van alle mogelijke zaden, waardoor zaden op grotere afstanden kunnen ontkiemen dan

door de wind mogelijk zou zijn. Hieraan kunnen herten, dammen en reeën (zij het beperkt) bijdragen maar ook de 'begrazings'runderen. Een voorwaarde is wel dat de dieren zowel de bron- als de doelgebieden in vrij korte tijd bezoeken. Gebleken is dat via de mest zaden van

Foto: J. Hendriks

51 verschillende planten (schotse hooglander) tot 2 (ree) vervoerd kunnen worden. Mousse stelt in zijn proefschrift dat het maken van corridors voor edelhert een efficiëntere manier is als verspreidingsbron voor de flora dan het aanleggen van corridors om plantengemeenschappen met elkaar te verbinden.

De vereniging stelt 'dat al met al deze gegevens de gelegenheid bieden de ambassadeursrol van het edelhert in het Nederlandse natuurbeheer te benadrukken. Het zou fijn zijn als beleidsmakers en politici zich zouden laten doordringen van het nut en het belang van het edelhert in brede zin in plaats van zich, zoals zo vaak blijkt, te laten leiden door actuele, plaatselijke en vaak ook uit beperkte hoek opborrelende weerstanden'.

In Afrika zijn vogels op grotere grazers normaal. Verwoerd vertelt dat dit ook plaats vindt op onze herbivoren en dan vooral het edelhert. Regelmatig zitten er bijvoorbeeld insectenetters als koolmees en de witte kwikstaart op het roodwild. De dieren lijken zich daar niets van aan te trekken en foerageren rustig verder. Daarbij hippen de vogeltjes over de behaarde rug heen en weer, zich tegoed doend aan hertenluisvlieg, hertenluis en teek. Het edelhert

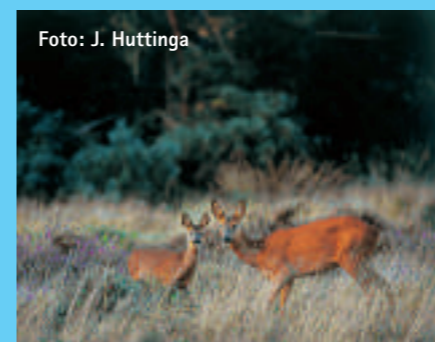

Foto: J. Huttinga

laat dat allemaal toe en profiteert ervan dat het ontdaan wordt van lastige parasieten.

Wild und Hund, 9/2009

De jacht op de bok is begin mei begonnen en Karl-Heinz Betz en Frank Rakow vertellen hoe zij de bokken bejagen.

Betz legt uit waarom in sommige deelstaten van Duitsland de bokkenjacht van 15 mei naar 1 mei vervroegd is. Dat komt omdat de spitsier die tot voor kort door de territoriumbok nog toegelaten werd, iets later als concurrent gezien kan worden, waardoor hij een eigen

territorium wil zoeken. Dat geeft kans op oversteken van de vele wegen en met dat gevaar in het achterhoofd dacht men dat het beter zou zijn om die spitsiers eerder te schieten. Hij bepleit daarom om de bokkenjacht te beginnen met het afschot van de één- en

Foto: J. Huttinga

tweejarigen. Hij laat de meerjarige bokken met rust tot de bronst. Nog een reden voor vervroegd afschieten van de jaarlingen is, dat ze dan niet mee behoeven te doen aan de bronst. Zou dat wel gebeuren dan vergt dit zoveel energie dat deze jaarlingen een volgend jaar niet meer optimaal van gewicht zouden worden. Wanneer je in mei/juni een volwassen bok schiet neemt de onrust in het territorium juist toe, daar dan wederom moet blijken welke jongere bok 'de baas wordt'. Schiet je wat later in de bronst, dan zijn alle geiten beslagen en kunnen de territoriale bokken als-nog verwijderd worden.

Frank Rakow heeft deels andere inzichten. Hij bepleit eveneens om vroeg de nodige jonge dieren te schieten, de begroeiing is nog schaars zodat ze goed aan te spreken zijn. Hij schiet echter wel de volwassen bokken zo gauw zich een gunstige kans voordoet. Het argument daarbij is dat het voor de vererving niks uitmaakt, daar een jaarling dezelfde erfelijke eigenschappen heeft (die zijn al bij de bevruchting vastgelegd) als wanneer die vijf jaar zou zijn geworden en een mooi opgezet gewei heeft. Ook een jaarling kan dus goede genetische eigenschappen hebben. Omdat het genetisch materiaal onder reeën heel weinig van elkaar verschilt, behoeft je daar feitelijk geen rekening mee te houden.

Zou je bezwaren hebben en een mooie bok nog een paar maanden willen laten leven dan is de kans groot dat je hem, vanwege de dichte begroeiing in de zomer en de mindere activiteit, nooit meer terugziet. Of hij kan ten offer vallen aan het verkeer. Een echt sterke bok kan alle goede jaarlingen en tweejarigen niet in zijn territorium dulden en alleen de zwak-

kere spitsiers eventueel nog met rust laten. Dat betekent, dat wanneer die plaatsbok te laat geschoten zou worden, die matige spitsier het territorium zou overnemen, waarbij die mooiere jonge bokken inmiddels al weg of verongelukt zijn. (Is in strijd met zijn stelling dat het genetisch materiaal niet zo veel uitmaakt - jms). De kans dat er onvoldoende geiten beslagen zouden worden door te weinig bokken is nooit aangetoond. Onbeslagen geiten worden nooit gezien. En vaak is het zo dat wanneer je verwacht dat die kapitale bok de aanwezige geiten zal beslaan die bok het zo druk heeft met territoriumverdediging en markering, dat ondertussen die geit door een minuscule spitsier 'gepakt' wordt. Volgens de auteurs is er dus wat voor te zeggen gewoon een volwassen bok, als je de kans krijgt, te schieten. (redactie: welk doel dit dan dient ontgaat ons)

In hetzelfde blad wordt een proef om helemaal geen reeënbeheerplan meer te volgen, becommentarieerd. Dit plan is in verschillende deelstaten als proef onderzocht, maar de resultaten zijn niet alle even duidelijk. Zo is er vanaf 2000 een onderzoek in Beieren gaande dat in 2007 is afgerond. Maar de resultaten zijn nooit openbaar gemaakt. Bij navraag wordt Wild und Hund van het kastje naar de muur gestuurd en duidelijke antwoorden of conclusies zijn er (nog) niet. De financiële verantwoording lijkt ook een chaos en men is bij doorvoering van dit plan beducht voor eigen-gereid optreden van lagere ambtenaren. Zij zouden dan plaatselijk kunnen uitmaken wat

Foto: J. Huttinga

wel mag en wat niet kan. Moeite wordt gedaan om alsnog de partijen op één lijn te krijgen.

In Baden-Württemberg lijken de onderzoeken op 390.000 hectare meer bevredigend te verlopen. Hoewel de schade beperkt kon worden door aangepast beleid met overeenstemming van grondeigenaren en jagers, loert toch het gevaar dat enkele plaatselijke deskundigen

hun eigen mening te veel laten prevaleren. Men zoekt dus ook naar een zekere begeleiding op iets hoger niveau. Toch stelt de projectleider drie dingen vast. Een goede samenspraak op plaatselijk vlak is tot stand gekomen; het afschot loopt vlotter en soepeler; zijdelingse problemen (varkens, mountainbikes) kunnen gemakkelijker opgelost worden. Het project loopt nog en zal in 2009 worden afgerond. In Nordrhein-Westfalen loopt een onderzoek zonder gecontroleerd afschotplan net een jaar.

Maar hier is door de overheid een bepaald onderzoeksgebied aangewezen en indien je als jager niet mee wilde doen moest je dat schriftelijk melden. Toch is er meer begeleiding en zijn er meer regels per (met de hier vergelijkbare) WBE. Afgesproken afschot moest wel behaald worden. Er werd niet zozeer afgezien van de afgesproken plannen, maar wel op het toezicht door de overheid daarop. Er wordt wel een uitgebreide verslaglegging verwacht. Nog gaande.

In dit nummer en nummer 10/2009 een verslag/test met wildcamera's van € 139,- tot € 679,-. Voor- en nadelen, instellingen en afstanden. Best interessant voor jagers die willen weten wat er in hun terrein aan wild wisselt. De kunst is om de camera op anderhalve, meter verdekt op te hangen, want toevallige wandelaars nemen zoiets maar al te graag mee! Alexander Krahl adviseert derhalve de dingen met hangsloten vast te maken, ook wil wel eens 'opbergen' in een nestkast helpen. En erbij zetten dat het voor wetenschappelijk onderzoek is, bijvoorbeeld voor dassen, dan compleet met telefoonnummer, om het geloofwaardig te maken. Diefstal is echter niet te voorkomen. Grappige dingen kun je er wel mee ontdekken. Niet alleen het wild dat ergens over een wissel gaat of op een voerplaats verschijnt, maar ook de buurjager, die met een spuitbus anti-reemiddel de buurstrook afdoende kan behandelen! De meeste flitsen met gewoon licht, er zijn er ook die met infrarood werken.

Zie verder pagina 19

Foto: H. Osinga

Foto: H. Osinga

De Achterhoek, mooi landschap Fraai biotoop, stevige reeënpopulaties Het gaat goed daar

Half vier heb ik een afspraak in Laag Keppel. Een mini dorp aan de andere kant van de IJssel, tegen Doetinchem aan. Mooie streek, oer Hollands. Althans zo kijk ik tegen deze achterhoekstreek aan. Bos, weiland, rivier, houtwal, veeteelt en wat gemengd agrarisch bedrijf. Prachtig en een fantastisch biotoop voor reeën. Van Nieuwersluis in Utrecht naar Laag Keppel op een vroege vrijdag namiddag. Een ramp. Slechts 114 kilometer, gemiddeld af te leggen in één uur en een kwartier, zegt de ANWB routeplanner en TomTom. Vergeet het maar. Bij Breukelen regelrecht de file in. Je vraagt je af hoe Nederland denkt de economische crises te lijf te gaan. Dat gaat nooit lukken als iedereen om 13.45 uur al gestopt is met werken. Heel werkend Nederland staat om die tijd al in de file. En doet dus niets, werkend Nederland levert op vrijdagmiddag geen enkele bijdrage om het boze tij te keren.

Half vier belt Hans Boumans, de man waarmee ik een afspraak heb. "Waar blijf je nu?" "File, druk druk. TomTom zegt nog 6 kilometer. Ben er dus zo." Word ik niet alleen ontvangen door Hans Boumans, maar ook door Ap Peters en Jan Lenderink. Ap Peters is net als Boumans BOA/jachttopzichter en één van de bevoegde valwild verlofhouder in de regio. Lenderink is toezichthouder op een groot landgoed en lid van de reewildcommissie van de WBE Hummelo-Keppel. Het gaat vanmiddag over reeën, het beheer daarvan, de kijk op valwild en de andere kijk op het beheer van reeën. De WBE

Hummelo-Keppel bestaat uit 25 jachtvelden waarvan 5 grote terreinen van 300 tot 700 ha. "Een aantal jaren terug ben ik, Hans Boumans, hier in de Achterhoek terecht gekomen als BOA/jachttopzichter van een groot landgoed. Met het beheer van reeën en andere dieren op het landgoed moet ik mij dus bemoeien. Ervaring met jacht en beheer had ik van de Veluwe en mijn ervaringen bij de vorige werkgever, een groen opleidingsinstituut. Hier in mijn nieuwe WBE keek men anders tegen het beheer van reeën aan, onze ideeën daarover lagen wat uit elkaar". Om de zienswijzen te synchroniseren leek het

Foto: Bas Worm

Vakmanschap voor veiligheid van mens en dier
...al ruim 35 jaar!

ARFMAN

Arfman Hekwerk b.v.
Ondernemersweg 15
7451 PK Holten
Tel 0548 36 29 48
Fax 0548 36 50 42
Internet www.arfman.nl
E-mail info@arfman.nl

Uw specialist in:

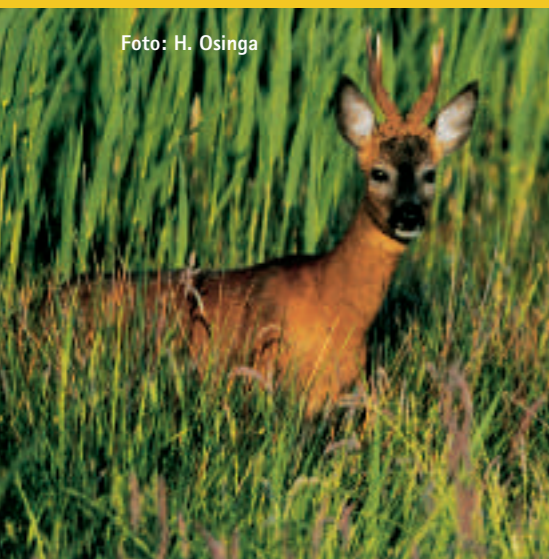
- Landschappelijke afrasteringen
- Kleinwild- c.q. dassentunnels en grofwildtunnels
- Inrichting van begrazingsprojecten
- Wild- en veeroosters
- Industriële en paneelhekwerken
- Rasterplannen en bestekken
- Verkoop van afrasteringsmateriaal
- Dealer van producten ter voorkoming van fauna-verkeersslachtoffers, zoals wildreflectoren (WEGU), Duftzaun en Kitzrettung (Hagopur)

Boumans het beste om in de reewildcommissie te gaan zitten. Aldus geschiedde. Synchron loopt het nu zeker. Iedereen van de commissie, de jachthouders en de andere belanghebbenden in het proces van beheer hebben de neuzen dezelfde kant op. Bovendien is iedereen gelukkig met één duidelijke zienswijze.

Het aangevraagde en bepaalde afschot op reeën werd in Hummelo-Keppel tot recent categorisch niet gehaald. "Maakt ook niet uit, we doen het al jaren zo; geiten schiet je niet, dat zijn je kraamkamers," bepaalden de uitvoering van het afschot op reeën. Een beleid van vroeger. Tijden veranderen en inzicht schrijdt voort. Of de zienswijze van 'vroeger' een degelijke onderbouwing van je handelen is, vond ik en de andere reewildcommissieleden maar de vraag. Het afschot dient wel gerechtvaardigd te worden. Afschot moet wel zin hebben. Aanrijdingen zijn er altijd teveel. De stand is altijd stijgende geweest. Meer gebieden zijn bevolkt met reewildpopulaties. Het zijn niet alleen de 'oude' vertrouwde gebieden meer waar de reeën zich ophouden. Een jong bokje kom je bijna eerder tegen op het vlakke weiland en in de akkerbouw percelen dan in de bosgebieden van de landgoederen. Op het vlakke land werd vroeger nooit iets met het beheer van reeën gedaan. Nu wel en dat dankzij de introductie van het zwervend afschot. Op de Veluwe bij het grofwild een wel bekend fenomeen, in Hummelo-Keppel een aantal jaren geleden helemaal niet. Dat was even wennen voor de mannen die zich alleen met de kleinwildjacht ophielden. Het grote voor-

Foto: H. Osinga

deel voor iedereen is, dat met de introductie van het zwervend afschot de betrokkenheid bij jacht en beheer is toegenomen.

"Opeens begon er iemand zich met het beheer van reeën te bemoeien, in ieder geval veel meer dan voorheen." Ging dat wel goed? "Eigenlijk heeft de reewildcommissie nauwelijks weerstand gehad. De openheid, de transparantie, de manier

In onze WBE is volledige openheid voor iedereen die bij het beheer van reeën is betrokken

De buurman weet wat jij doet en jij weet wat de buurman doet. Het is geen enkel probleem

van communiceren, de Achterhoekse sociale cultuur zal daar wel iets mee te maken hebben. Vroeger was dat niet. Toen keek iedereen misschien naar elkaar. Nu weet iedereen van elkaar wat nodig is, wat het afschot is, wanneer het geschoten wordt en door wie. Waar! Weten we allemaal ook. Alles is bekend en dat vinden we nog prettig ook. Iedereen met een belang kan ook meekijken in het afschot-registratiesysteem dat wij sinds twee jaar operationeel hebben".

"We vragen ons dingen af. We proberen antwoorden op die vragen te krijgen. En daar hebben we alle jachthouders en alle terreineigenaren bij nodig. Dat schept een band. Met z'n allen aan hetzelfde werken. Geen roddel, geen achterklap. Het gaat om het welzijn van die dieren, het gaat om gezonde reewildpopulaties in de Achterhoek. Niet in een stukje van de WBE, lees de oude traditionele reewildjachtgebieden, maar in de hele WBE en zelfs nog in de aangrenzende WBE's. Een ree kent geen grenzen. Bij de burens is het echt niet anders dan bij jou. Eten, rust en dekking zijn de bepalende factoren. En dat is rijk voorhanden in de WBE". Het lijkt wel een drie sterren restaurant.

"Tellingen en de constante monitoring hoe het met het reewild gesteld is geven aan dat de reewild stand nog steeds stijgt. Het verschuift wel. Het bos zit misschien vol, want daar loopt het terug. Op het vlakke land daarentegen stijgt de

populatie, reeën weten nu gebieden te bevolken waar vroeger geen ree te zien was. Eten is er genoeg. Een zwak exemplaar zie je niet rondlopen. Bedenk hierbij dat we een aantal jaren geleden het afschot hebben verhoogd. Nu niet direct om de voorjaarsstand terug te dringen, maar om een stimulatie te geven meer aandacht te geven aan het realiseren van het afschot. Hiermee doelden wij van de reewildcommissie op het realiseren van

het geitenafschot. Nu iedereen - echt hoor iedereen werkt mee - er mateloos veel energie in stopt om het afschot te realiseren scoort de WBE een fantastisch percentage van praktisch 100% van de bokken en maar liefst 85% van de geiten en kalveren. Landelijk gezien is dat een tevredenstellend percentage. Bijna nergens wordt dat gehaald. Je zou zeggen, nu

Tellen, registreren, zorg en toewijding voor eigen natuur is een weldaad

Het maakt beheer beter.

Betrokkenheid van de mensen is het toverwoord

moet de voorjaarsstand wel zijn teruggelopen? Zoals even terug gezegd, dat is dus niet zo. De stand stijgt nog steeds. Niet explosief, maar een geleidelijke groei".

"Zes jaar geleden hebben we onze WBE, samen met alle andere WBE's van de Achterhoek, gemonitord en qua draagkracht minutieus in kaart gebracht met behulp van de draagkrachtberekeningsmethode Achterhoek. Dat resulteerde in een gewenst aantal dieren in het voorjaar. Is dat nu het maximum? Mogen er niet meer in? Vast wel. Het biotoop laat

Uiteindelijk bereiken we de ideale populatiegrootte

het toe. De ruimte waar de populaties leven en nog naar toe kunnen neemt niet af. Steeds meer plekken worden bevolkt. Er kunnen naar ons idee nog meer reeën een goed leven hebben in de Achterhoek. Hoeveel? Dat zullen we met ons allen bepalen. Uiteindelijk zullen we door goed monitoren en gericht beheer de ideale populatiegrootte bereiken".

Er worden altijd teveel reeën doodgereden

Heeft jullie nieuw ingezette beheer ten aanzien van het valwild een positief effect gehad? "Waarschijnlijk wel. Afgenomen is het aantal niet op jaarbasis. Maar ook zeker niet toegenomen. Het stabiliseert. Relateer je deze stabilisering aan de geleidelijke toename van het reeënbestand dat zou je kunnen spreken van een procentuele daling van het valwild. Zeker, dit is een cijfermatige beoordeling. We hebben nog een aantal jaren nodig om definitieve conclusies te verbinden aan de relatie populatiegrootte, dekking, verspreiding en verkeer. De effecten zien we, maar het is nog iets te vroeg voor finale conclusies. Er worden altijd teveel reeën doodgereden. Verkeersslachtoffer zijn, is niet leuk. Voor het ree niet, voor niemand niet. We hebben het goed geregeld hier in de Achterhoek. Het afschot- en valwild-registratiesysteem werkt optimaal. Bijna alle BOA's (de WBE Hummelo-Keppel heeft er maar liefst 5 in dienst) aangevuld met een aantal jachthouders zijn aangesloten bij de valwildregeling. Eens in de twaalf weken heeft een van de bevoegde mannen een week lang piketdienst. Meldingen komen binnen via de meldkamer van de politie, wegbeheerders en soms van ons bekende particulieren. We zijn met 24 man voor de gehele Achterhoek. Dat werkt goed. Het publiek, de niet beherende burger, is gelukkig met de valwildregeling. Geen dode beesten langs en op de weg. Geen excessen met zwaar gewonde dieren. Dat wil het publiek en dat willen wij!" Bovendien komt de infor-

Foto: J. Huttinga,

matie, heel nuttige informatie, van de aanrijdingen meteen ter beschikking aan de WBE's en haar jachthouders.

Alles is anders dan vroeger

Logisch, de wereld staat niet stil. De techniek schrijdt voort, de wetenschap schrijdt voort en ons inzicht schrijdt voort. Gelukkig maar anders zaten we nu nog in de middeleeuwen of liepen met knuppels achter elkaar aan. In onze WBE is alles bespreekbaar, we stellen onszelf veel vragen. Vragen waar we graag antwoord op willen hebben. Enerzijds om onze kennis over reeën te vergroten en anderzijds om het beheer op reeën te verbeteren. Verbeteren is toespitsen op de situatie in de WBE. Hoe hoog moet de voorjaarsstand nu zijn? Kan hij hoger en mag hij hoger? Kan de geslachtsverhouding van 1:1.3 niet naar 1:2 of 1:3. Alleen door die vragen al te stellen, brengt je tot meer inzicht. We hebben nu wel het afschot verhoogd en gehaald om de voorjaarsstand terug te dringen, maar bij de tellingen nemen we elk jaar weer een toename waar. Wat leert ons dat? Een nog hoger afschot totdat we echt merken dat de stand terugloopt? Of accepteren we dat de stand nog mag doorgroeien met alle consequenties van dien. Grotere dichtheden betekent op termijn nog meer afschot en een toename van de schade, waarvan het verkeer dan de grootste zal zijn. Wat is acceptabel, wat is wenselijk? Je zult inzichten van verschillende partijen bij elkaar moeten brengen.

Steun krijgen we uiteraard van de Vereniging Het Reewild. In de Achterhoek was Job Bakker voorzitter. Zijn kennis en eigentijdse inzicht voor het beheer van reeën hebben alle WBE's van de Achterhoek gebracht waar zij nu zijn. Op een hoog niveau van reeënbeheer. Zijn bemiddelingswerk tussen de WBE's en de FBE is van onschatbare waarde gebleken. Tellen, monitoren en registreren zijn de bouwstenen voor het krijgen van vitale reeënpopulaties. Cijfers rechtvaardigen ons handelen. Op basis van cijfers krijgen we onze ontheffingen van de provincie. Kennelijk doen we het goed hier in de Achterhoek. Er zijn geen spanningen tussen ons en de ontheffingverstrekker, er is geen discrepantie in inzicht, in de manier

hoe je bijvoorbeeld de problematiek met valwild regelt.

Dat is lekker werken. Geen achterhoedegevechten, geen achterklap, geen zinloze rechtzaken, geen nutteloze bezwaarschriften. Niets, maar wel samenwerken met mensen en instanties die allemaal hetzelfde doel voor ogen hebben".

Het kan dus in Nederland.
Het gebeurt in de Achterhoek.
Het is bewijsbaar in de Achterhoek.
Er zijn nog meer gebieden waar het net zo goed gaat als in WBE Hummelo-Keppel. Overal, van Noord-Holland tot en met het zuidelijkste puntje van Nederland, van de Waddeneilanden tot en met de natuurgebieden in Zeeuws-Vlaanderen, kan het goed gaan. Een beetje inzicht, de juiste wil en passie, meer is niet nodig. De middelen worden aangereikt en de Vereniging Het Reewild helpt.

Foto: R. Peltzer

Eelerwoude werkt met passie

aan een mooier
en groener Nederland

Flora en fauna in het vizier

Onze specialisten ecologie, ruimtelijke ontwikkeling en civieltechniek, landschapontwerpers en rentmeesters werken gedreven aan versterking van natuur en landschap. Samen met u komen we tot praktische, creatieve en effectieve oplossingen. We maken integrale plannen voor ontsnippering, verrichten onderzoek naar doelsoorten en nut & noodzaak van voorzieningen, en maken inrichtingsplannen voor ecopassages en faunatunnels.

We zijn goed thuis in natuurwetgeving. We voeren vele natuurtoetsen en habitattoetsen uit. Inventariseren daarvoor beschermde flora en fauna, maken ecologische effectenbeoordelingen en geven adviezen voor mitigerende maatregelen. Ook verzorgen en begeleiden we aanvragen voor ontheffingen of vergunningen. We stellen beheerplannen voor Natura2000-gebieden op. Ook actualiseren we faunabeheerplannen.

Op het gebied van ontwikkelingen werken we aan landschappelijke en ecologische inpassing van infrastructuur en beheer- en inrichtingsplannen voor bos, natuur, water en stedelijk groen. Ook verzorgen we subsidieaanvragen, bestekken, directievoering en toezicht op de uitvoering.

Neem contact met ons op voor een vrijblijvend gesprek.

kleurt het landelijk gebied

www.eelerwoude.nl

GAME FAIR in Biddinghuizen

voor VHR een GROOT SUCCES

Elke keer weer neemt het bestuur van de Vereniging Het Reewild de deelname aan de Game Fair in overweging. Het weegt de voor en tegens af. Zo'n buitenbeurs kost wel geld. Locatie op het terrein, standgrootte, beide hebben invloed op de kosten. Besloten is om deel te nemen. Dan wil je er ook iets goeds van maken. En dat is zeker gelukt. Twee weken voor aanvang van de Game fair in Biddinghuizen, op het terrein van Flevonice (die fantastische 5 kilometer lange ijsbaan) is het bestuur bij elkaar gekomen en heeft de thematiek voor de beurs bedacht. Gekozen is om het concept Samenleven met reeën verder naar buiten te brengen met de invalshoek valwild. Immers we hebben op de ALV het nieuwe boekje Valwild gepresenteerd.

Het boekje blijkt een schot in de roos te zijn. Een sympathiek onderwerp, zinvolle informatie voor de gewone burger en professionele richtlijnen voor de man en vrouw die beroepsmatig met de materie bezig zijn. Drie levensgrote poster heeft het bestuur laten maken met de sprekende tekst 'Een ree doodrijden. Nee dat nooit!'. Het was allemaal kort dag. Tussen alle andere drukke werkzaamheden door is een smaakvolle stand ingericht. Vanaf het allereerste begin op Hemelvaartsdag is de stand druk bezocht. Alle binnenkomende en voorbij trekkende bezoekers hebben de boodschap van de vereniging in zich op kunnen nemen. Iedereen begreep de boodschap ook. Iedereen wil ook dat er iets gedaan wordt aan valwild. Niemand, maar dan ook niemand wil dat reeën worden dood gereden. Er zijn in de vier dagen van de Game Fair een behoorlijk aantal mensen lid geworden omdat zij vonden dat de vereniging steun verdient voor haar goede werk.

Met dank aan de standbemanning M. Greep, F. Tober, C. Lubberts, G. Dibbelink, H. Hoek, J. Wolkotte, R. Mittendorf, J. Eigenberg, T. van Galen, T. Richter, B. Broeke, G. van Heiningen

Foto: Jaap van de Waerdt

Het enthousiasme van de standbemanning was groot. Verenigingsleden, bestuursleden, jachtopzieners, mensen die van de hoed en de rand weten vertelden de bezoekers over het gedrag van reeën, de negatieve effecten van het samenleven met reeën, de voordelen en over de schoonheid van het dier. Kinderen kregen aan de hand van een gewei en de kaken voorlichting over ouderdom en hoe ze het beste hun spreekbeurt op school kunnen voorbereiden. En met kenners en professionals werd gesproken hoe we gezamenlijk het probleem van valwild te lijf kunnen gaan. Onze boodschap is duidelijk, het thema komt sympathiek over en de wil is er. Aan de slag dus, willen we zeggen. De Vereniging heeft het initiatief genomen en zal zich sterk maken om de belangrijke boodschap verder en intenser uit te dragen.

Jammer dat op vrijdag en zaterdag de bezoekers het lieten afweten. Nou ja, het was ook het Hemelvaartweekend en schitterend mooi weer. Of dat de juiste keuze is geweest? Iets voor de organisatie om voor de volgende keer over na te denken. Een buitenbeurs leeft bij de gratie van het bezoekersaantal, zowel voor profit als non-profit organisaties.

Foto: J. Huttinga

"Samenleven met reeën" slaat aan

Reeën komen tegenwoordig zo'n beetje overal in Nederland voor; van naaldbos tot veld, van natuurterrein tot cultuurgrond. We lijken zo langzamerhand te vergeten waar de soort eigenlijk van oorsprong voorkwam. Ook al is de soort qua gedrag heel plastisch gebleken (een groter aanpassingsgedrag is bijna niet voor te stellen), van oorsprong is het toch een soort die thuishoort in bosranden, hoge struwelen, de pioniersvegetaties op kapvlaktes of natuurlijke stormgaten in bossen.

De hele bouw en het hele territoriale gedrag van het dier wijst daar op. De bouw, waarbij de voorpoten veel korter lijken dan de achterpoten en het ree voorover lijkt te lopen, wijst daarop. Het korte gewei, zonder al te veel vertakkingen, dat in het verlengde van de schedel staat, wijst op zijn oorspronkelijke 'bewoning'. Verder hun enorme behoefte aan zichtdekking in de vorm van wallen en opgaande beplanting, zodat de medestander niet voortdurend van verre te zien is, indiceert hun leven in bosranden en opgaande beplanting.

Daarnaast is het ree sterk gericht op aanwezigheid van kruiden en goed te verteren plantendelen. De relatief kleine vormagen (pens, netmaag en boekmaag) maken dat het ree eigenlijk heel slecht overweg kan met de slecht verteerbare delen van de plant. Met cellulose en ruwe vezels kan het ree slecht overweg, dit in tegenstelling tot de meeste andere wilde herkauwers in Nederland. (edelhert bijvoorbeeld) Zijn pensvolume is daar gewoon te klein voor. Gelukkig komen op de overgangen van hoge en lage vegetaties, zoals bosranden en struwelen, veel planten voor die het ree wél goed kan verteren. Dus ook de hele spijsvertering van het ree is gericht op het leven in overgangszones.

Je zou dus stellen dat het ree zich heel senang voelt langs randen van kapvlaktes, in de verschillende heggenlandschappen die we kennen, op verjongingsvlaktes, in bossen waar groepenkap plaatsvindt en alle andere landschapstypen die daar op lijken. En dus alleen daar voorkomt.

En toch! Toch kunnen we in tegenstelling tot pakweg 50 jaar geleden reeën ook tegenkomen in de voor Nederland zo kenmerkende landschappen. Landschappen waar dekking ver te zoeken is (vlak veld en weiland). Ik heb daar in een eerder

Zijn bouw, spijsvertering, alles is gevormd voor het leven in bosranden en hoge struwelen

Foto: Eline Verwoerd

Nieuwe bebouwing, Vinex-wijken, industrieterreinen, hele nieuwe dorpen

artikel al een verklaring voor gegeven, zodat ik daar nu niet op terug kom (Capreolus nr. 58).

Mijn inleidende tekst van dit artikel komt voort uit de vele vragen die ik krijg over veranderingen in het landschap en de effecten die dat zou kunnen hebben op het ree. Her en der in Nederland vinden er op relatief grote schaal ingrepen plaats in het landschap. Het mag duidelijk zijn dat als die landschappelijke veranderingen voortkomen uit het opofferen van reeën-habitat ten behoeve van de menselijke habitat (steden, dorpen, Vinex-wijken die aan bestaande bebouwing wordt geplakt,

makkelijk een antwoord te formuleren. Dan zul je toch echt even door de ogen van een ree moeten kijken en proberen na te gaan wat de lange termijn effecten van bijvoorbeeld de natuurontwikkeling zullen zijn in het landschap.

Een paar voorbeelden: Laatst vroeg iemand mij nog of ik het niet afschuwelijk vond dat er een behoorlijke beheeringreep plaatsvond op een landgoed, waar de nieuwe eigenaar een behoorlijke dunningsachterstand probeerde in te halen op een bosperceel. Op de manier waarop deze persoon mij deze vraag stelde bleek dat hij de ingreep al had veroordeeld.

Foto: Joop Poutsma

Zonder daar verder over na te denken. De bomen hadden op het bewuste perceel te lang op elkaar gestaan waardoor ze wel in de lengte waren gegroeid, maar waardoor de omvang van de stammen ver achter gebleven was bij de lengte van de bomen. Om het aanschouwelijker te stellen: het waren lange, dunne slungels die als haren op een hond stonden en die elkaar als dronken drinkbroers overeind hielden. Ze stonden zo dicht op elkaar dat je er zelf amper doorheen kon lopen. In bosbouwjargon heet het dan dat de opstand (de hoeveelheid bomen op het perceel) een heel slechte lengte/diameter verhouding heeft. Een dergelijke slechte lengte/diameterverhouding heeft tot gevolg dat zulke opstanden

erg stormgevoelig worden. Met een bolle wind uit de verkeerde hoek dondert zo'n perceel dan grotendeels om. Om die lengte/diameterverhouding weer de goede richting op te sturen wordt er gedund; er worden bomen tussen uitgehaald om zo de diktegroei van de bomen te bevorderen. Als je met de ogen van een ree naar een dergelijke ingreep kijkt dan zie je de doorzicht op de korte termijn veel groter worden. Op de langere termijn (in dit geval zelfs binnen twee jaar) zal de ondergroei van een dergelijk gedund perceel met gigantische sprongen vooruit gaan. Daar waar eerst niets op de bodem groeide vanwege de dichte stand aan bomen, groeien in 'no time' weer planten die het ree maar al te graag eet. Dunning kan tijdelijk een slechter habitat betekenen, maar op de iets langere termijn neemt de kwaliteit enorm toe, het is dan een rijk habitat geworden. Zo'n ingreep, zo'n dunningoperatie, is dus helemaal niet slecht voor het ree.

Kijk door de ogen van het ree en zie de oplossingen

Een ander voorbeeld: een bouseigneur besluit om een deel van zijn bomen te oogsten, maar doet dat zo dat hij geen kaalkap pleegt, en hij laat redelijk vlakdekkend een klein aantal bomen staan. Dat doet deze man in dit geval om gebruik te maken van de natuurlijke verjonging. De overstaande bomen houden het bosmilieu nog enigszins in stand, zorgen in sommige gevallen voor wat beschutting van al te sterke zoninstraling. Bovenal is de beschutting belangrijk als zaadbron voor de natuurlijke bezaaiing, natuurlijke bosverjonging. Een dergelijk vorm van kap heet in jargon dan schermkap. Het scherm wordt gevormd door de overstaande bomen, en dan maar hopen dat de verjonging goed aanslaat. Dat scheelt in de portemonnee, want wat je van de natuur krijgt is over het algemeen voor gratis en voor niks.

Een ander voorbeeld: een bouseigneur besluit om een deel van zijn bomen te oogsten, maar doet dat zo dat hij geen kaalkap pleegt, en hij laat redelijk vlakdekkend een klein aantal bomen staan. Dat doet deze man in dit geval om gebruik te maken van de natuurlijke verjonging. De overstaande bomen houden het bosmilieu nog enigszins in stand, zorgen in sommige gevallen voor wat beschutting van al te sterke zoninstraling. Bovenal is de beschutting belangrijk als zaadbron voor de natuurlijke bezaaiing, natuurlijke bosverjonging. Een dergelijk vorm van kap heet in jargon dan schermkap. Het scherm wordt gevormd door de overstaande bomen, en dan maar hopen dat de verjonging goed aanslaat. Dat scheelt in de portemonnee, want wat je van de natuur krijgt is over het algemeen voor gratis en voor niks.

Loofbos, dubbel feest voor het ree

Op zich kan zo'n schermkap kort na de ingreep nadelig voor het wild lijken: de dekking is weg, er staat in het eerste jaar van de kap even niets meer te vreten. Daarbij vinden heel veel 'stadse' mensen zo'n bos er maar erg rommelig uitzien.

Is het nu allemaal wel zo erg voor het ree? Toegegeven, het ree moet even uitwijken (en zelfs dat valt in de praktijk erg mee, is gebleken uit onderzoek!), maar op niet al te korte termijn staat daar een prachtige verjonging waar het ree dekking vindt en het prima eten is. Het is dus goed toeven daar naast de beoogde zaailingen van de schermboomen en de opgekomen kruiden. En jonge loofboomen zoals eiken, berken en lijsterbessen staan al overal te wachten op wat extra licht. Voor reeën is er dan zelfs sprake van een groot voordeel omdat er zo een geweldige bladakker ontstaat. Dubbel feest voor het ree, er is volop dekking, rust en vreten.

Mocht er zich bij u in het veld een verandering voordoen waarvan je denkt: "gaat dit wel goed komen voor het ree"? Probeer dan gewoon eens als door de ogen van een ree te kijken en probeer te bedenken wat de ingreep over een jaar of twee jaar voor gevolg heeft. Vaak valt de ingreep dan weer mee en maakt het terrein eerder rijker dan armer.

Het ree is geen watje

Ik ben net als jullie begaan met het lot van het ree (ook al denken we daar soms anders over), maar bedenk ook dat het ree in de meeste gevallen heel goed in staat is om zichzelf te redden. Het zijn geen watjes die niet met veranderingen overweg kunnen; het ree is tenslotte een soort die het bewezen goed doet in allerlei landschappelijke catastrofesituaties zoals bijvoorbeeld stormgaten in bossen. Pas als een reeënhabitat voorgoed wordt vernietigd door onze honger naar meer ruimte, ja, dan gaat het goed fout met het ree. Dan geeft hij de pijp aan Maarten en verdwijnt. Ik maak me daarom meer zorgen om een ontwikkeling als de nieuwbouwwijk Vathorst bij Amersfoort, dan om een bosbouwer / landgoedeigenaar / terreinbeheerder die bosbouw- of natuurbouwwerkzaamheden uitvoert! Hoe meer deze zagen, branden en maaien des te beter het is voor het ree.

HEMKER H&B BEKKING

GRATIS TEKEN-VRIJ
tijdelijk bij aankoop van een Shellbrook Set, een flacon Teken-Vrij van 8,95 gratis

SHELLBROOK AANBIEDING
Perfect op elkaar afgestemde kleding met S-Tex membraan, dus winddicht, waterafstotend en ademend. Verkrijgbaar in de maten S t/m XXXL

Lichtgewicht Shellbrook JAS sterk, veel zakken, verborgen capuchon	99,95
Bijpassende Shellbrook BROEK elastische taille, twee been- en achterzakken	79,95
JAS en BROEK als SET normaal als set 179,95 nu voor	149,-
Shellbrook EXTRA'S	
Bijpassend Shellbrook SCHIETVEST sterk en met heel veel zakken	59,95
Bijpassende Shellbrook ZOMERBROEK elastische taille en veel zakken	55,00
Bijpassend Shellbrook FLEECEVEST winddicht, drie zakken en rits	45,00
Deze drie extra's als SET normaal als set 159,95 nu voor	135,-

TWELLO Nijverheidsstr. 5 Tel. 0571 276552
LEIMUIDEN Tuinderij 15-a Tel. 0172 506593
BEEK en DONK Brouwersstr. 25-a Tel. 0492 553460
STEENWIJK Woldmeentherand 11 Tel. 0521 521430
OPENINGSTIJDEN Di. t/m Vr. 10:00-18:00 uur Za. 10:00-17:00 uur
INTERNET www.hemker-bekking.nl Mail: info@hemker-bekking.nl

Swarovski Optik completeert haar Z6-serie met drie sterk vergrotende modellen

Swarovski Optik presenteert een uitbreiding van de succesvolle Z6 richtkijker generatie met drie sterk vergrotende modellen. De serie bestaat nu uit acht, individueel op de behoeften van de wildbeheerder afgestemde modellen.

In januari 2007 verbaasde Swarovski Optik de wereld met de revolutionaire, nieuwe Z6 richtkijkers. Deze kijkers met unieke 6-voudige zoom bieden een aantal zeer aantrekkelijke voordelen: tot 50% meer gezichtsveld, tot 50% meer vergrotingsbereik en tot 50% meer oogafstand. De Z6 maken een universeel gebruik mogelijk. Je gebruikt hem net zo makkelijk voor de aanzitjacht, de drukjacht of de bersjacht in het hooggebergte en de hooglanden van Schotland. In 2008 al werd de Z6 serie aangevuld met het 2,5-15x56 P-model, dat vooral bij slechte lichtomstandigheden goed tot zijn recht komt.

SWAROVSKI biedt nu ook drie nieuwe, sterk vergrotende modellen. Richtkijkers die bedoeld zijn voor de grotere afstan-

den. Zij beschikken over een parallaxinstelling aan de zijkant. Bijzonder aan de drie nieuwe richtkijkers is de HD-optiek die ook bij sterke vergrotingen garant staat voor perfect gestoken scherpe beelden.

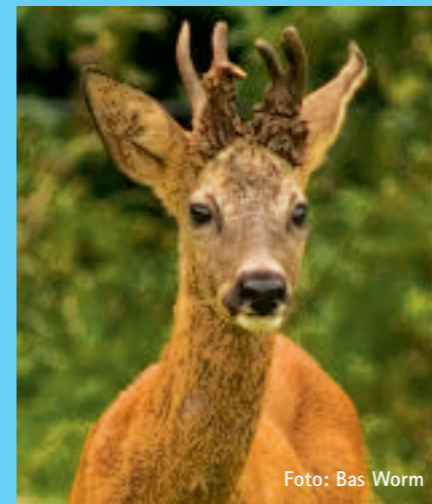

Foto: Bas Worm

Wild und Hund, 10/2009

Uit het lood geslagen...

Jaren geleden verzochten natuurbeschermingsorganisaties in Duitsland de jagers om het geweide van grofwild te laten liggen, als voedsel voor de zeearenden. Dat ging jarenlang goed (de populatie steeg tot over de 500 broedgevallen), tot er opeens arenden werden gevonden die een zekere mate van loodvergiftiging hadden opgelopen. Oorzaak: lood in kogelpatronen! Nu werden de jagers weer het bokje: een beschuldigend vingertje van de natuurbescherming vanwege die patronen!

Stemmen gingen op om lood in kogelpatronen te verbieden, maar nu maakte de landelijke jagersvereniging o.a. bezwaar omdat nog niet voldoende uitgezocht was of volkoperen kogels (VKK's) eerder zouden ketsen en zo meer gevaar voor medejagers op zouden kunnen leveren. Er werd een conferentie te Berlijn belegd om de voor- en nadelen te bespreken, maar ook daar kwam men er niet goed uit. Wel werd besloten om een breed onderzoek tussen conventionele kogels en VKK's te starten, dat zomer 2010 uitsluitsel zou moeten geven.

Ondertussen bracht de natuurbescherming een nieuw wapen in de strijd. Met conventionele deelmantels geschoten wild zou voor de consument gevaar op kunnen leveren. Het loodgehalte in varkens zou, door splintering van de kogels, tot 10.000 x het toegestane maximum kunnen zijn. Dat werd heftig bestreden, kortom, de stemming op de conferentie was als loodzwaar te betitelen...

Overeengekomen werd wel, het aangekondigde onderzoek af te wachten om vervolgens met de belanghebbenden een gezamenlijk standpunt in te kunnen nemen en daarnaar te handelen.

jan1.smit@wxs.nl

Waar is wat gebeurd en wanneer. Dat willen we weten!

Door: G.J. Spek

Sinds jaar en dag registreren we in Nederland allerlei zaken van reeën. We tellen ze in het voorjaar, we geven onze afschotcijfers door, we registreren ook aangereden reeën en de reeën die we dood vinden. Naast dat het om reeën gaat is de overeenkomst tussen alle informatie, dat we de reeën ergens hebben waargenomen, geschoten, aangereden of dood gevonden. Bij elke waarneming/registratie hoort een plek. En die plek is nu juist zo belangrijk. Helaas is het nog geen gemeengoed dat deze plekken worden vastgelegd. We beschikken wel over veel zogenaamde platte gegevens, kale getallen op papier.

Gegevens van dode reeën

In het veel gebruikte faunaregistratiesysteem staan de afschotcijfers in een tabelletje met de kolommen 'toewijzing' en 'afschot'. Het systeem rekent meteen het percentage uit. Een uitstekend hulpmiddel voor de jachthouders om hun afschottaak naar behoren uit te voeren. Maar ook de WBE kan zien hoe de stand van zaken is. Hetzelfde geldt voor de FBE, die kijkt naar haar WBE's en ziet hoe er gebruik wordt gemaakt van de ont-heffingen. Het blijven echter getalletjes.

De gegevens van de aanrijdingen zijn vaak samengevat per weg. In 2008, 15 aanrijdingen met reeën op de provinciale weg van A naar B. En wordt er al meerdere jaren geregistreerd dan kun je zien of het aantal aanrijdingen stijgt, stabiliseert of daalt. Reeën sterven niet alleen door afschot of op de weg. Ook gaan er reeën op een andere manier dood. Bijvoorbeeld in de cyclomaaier, doodgelopen tegen een raster of geveld door een longontsteking. Worden deze gegevens ook geregistreerd dan levert dit relevante informatie op voor ons reeën-beheer. Naast het afschot kan de WBE

duis aangeven hoeveel reeën er op een andere manier zijn doodgegaan. De FBE heeft deze gegevens ook nodig. Maar wederom, het blijven allemaal cijfertjes. Maar die cijfertjes hebben we natuurlijk wel nodig. Tot nu toe hebben we het alleen over dode reeën gehad.

Foto: Bas Worm

XY registratie van reeën in Nederland

Gegevens van levende reeën

Al het beheer gaat uiteindelijk om onze levende reeën. We zijn in staat om jaarlijks op basis van een uniforme methode de populatiegrootte van reeën te meten. We tellen via vaste methoden, we tellen het jaar rond. Die telgegevens, de resultaten, worden weer netjes, samengevat per WBE, aangeleverd aan de FBE. Het blijven echter cijfertjes. Voor het bepalen van trends zijn cijfertjes uitermate belangrijk. Maar met platte cijfertjes krijg je niet in beeld hoe reeën zich verspreiden in de tijd, per seizoen en over langere perioden. Je krijgt niet in beeld waar de reeën zich bevinden.

Waarom cijfertjes?

Het reden achter dit verzamelen van cijfers is de Flora- en faunawet. **De wet verbiedt ons negatieve dingen met reeën te doen. Je mag wel iets doen tegen reeën als er zwaarwegende belangen in het geding zijn. Schade aan de soort zelf bijvoorbeeld.** De Provincie maakt beleid en op basis van dit beleid stelt de Faunabeheereenheid een faunabeheerplan op en daarin staat omschreven hoe we met onze reeën moeten omgaan. Welke maatregelen eventueel noodza-

kelijk zijn om belangrijke schade op de weg of in het bos te voorkomen of te verminderen. Afschot is zo'n maatregel. **Met afschot willen we iets bereiken. Bijvoorbeeld, minder aanrijdingen op de weg.** Ok, we hebben nu cijfers over de populatiegrootte (tellen), het afschot (faunaregistratiesysteem) en de aanrijdingen (valwildregistratiesysteem). Maar hoe zijn de relaties tussen deze grootheden? Is er oorzakelijk verband tussen de maatregel afschot en het aantal aanrijdingen? Wie het weet mag het zeggen.

De praktijk

Veelal is het cijfermateriaal gebruikt voor het opstellen van het FBE-plan. Lokaal (WBE) wordt op basis van cijfermateriaal al sturing gegeven aan het beheer. Zo staat bijvoorbeeld omschreven, dat als het aantal aanrijdingen toeneemt, het nodig is om wat meer dieren te schieten. Een actieve vorm van beheer en de uitvoering op lokaal niveau van het FBE-beheerplan. Maar hebben we daarmee een concept of een vast plan van aanpak om het aantal aanrijdingen door afschot te verminderen? Nee, dat is er niet. Het wordt hoog tijd dat dit er komt. Wat is daar dan voor nodig? Niet zoveel. Slechts een uniforme Nederland dekkende registratie van dode en levende reeën. Maar met alleen de registratie van dode en levende die-

ren ben je er nog niet. Om een gefundeerde relatie te leggen tussen de levende reeën, de maatregel afschot en de schade veroorzaakt door reeën is het noodzakelijk dat aan de registratie/waarneming een locatie hangt. Waar is wat gebeurd en wat gezien. Tijd en plaats, dat is belangrijk. Dit is het enige. Met een computer is dit een fluitje van een cent. In het faunaregistratiesysteem bijvoorbeeld is de mogelijkheid op de kaart van Nederland, gedetailleerd tot op lokaal niveau, met één klik de waarneming, de aanrijding of het afschot vast te leggen. Met de klik op de kaart is meteen de x / y coördinaat bekend.

Gegevens op kaart vastleggen doe je vooral voor jezelf

Als jachthouder bijvoorbeeld kun je de jaarrond waarnemingen van reeën qua tijd en plaats exact vastleggen, maar ook de waarnemingen van de door de WBE gecoördineerde reeëntelling. Ook de bijzondere waarneming van de wasbeer of de wielewaal kun je in het faunaregistratiesysteem kwijt. Voor wie je het doet? In de eerste plaats voor jezelf. En daarbij voor een zo goed mogelijk reeënbeheer.

Door van waarnemingen, tellingen en afschot de locatie vast te leggen wordt al je informatie op kaart zichtbaar gemaakt. Dit geeft je als beheerder meer inzicht, inzicht in wat er gebeurt en waar. Het geeft vooral de WBE meer inzicht. Met de vastlegging van tijd en plaats heeft de WBE het juiste stuk gereedschap in handen om reeën te beheren zoals de wet het heeft bedoeld. Met de kaart voor je neus zie je waar het afschot wordt gepleegd en je ziet op dezelfde kaart de plekken waar reeën worden doodgereden en dat brengt mogelijk relaties in beeld. Ook de combinatie van waarnemingen en locaties van aanrijdingen leveren misschien verrassende uitkomsten op. Waarom zijn op de ene weg door het leefgebied wel aanrijdingen terwijl er op de andere

weg geen enkele aanrijding plaatsvindt. Door basale informatie als 'waar, wanneer, wat en hoe' ruimtelijk weer te geven, gaat plat cijfermateriaal leven. De registratie krijgt nut. Cijfers krijgen nut.

Maatschappelijk belang, bewijsvoering

Met de ruimtelijke registratie van onze waarnemingen en handelen, dus inclusief de plaatsbepaling, vervullen wij als jagers/beheerders een belangrijke maatschappelijke taak. Denk alleen al aan de waarde van onze waarnemingen. Wij kunnen bok, geit en kalveren in een oogopslag van elkaar onderscheiden. Er is geen discussie of het om reeën of damherten gaat. Alleen wij kunnen dat, wij hebben die deskundigheid. De reeënbeheerder is overal in Nederland aanwezig op tijdstippen dat de meeste Nederlanders nog liggen te snurken. Wij zien daardoor veel meer, we zien bijna alles. Daarbij mogen we als uitvoerders van de FBE-plannen op plekken komen die voor de gemiddelde Nederlander verboden zijn. Dit is niet alleen een voorrecht maar ook weer een voordeel. Een voordeel voor de maatschappij.

Wanneer we hard kunnen maken dat ons reeënafschot bijdraagt aan het vergroten van de verkeersveiligheid op de wegen in het buitengebied – en dat kunnen we mits we consequent wat, waar, wanneer en hoe vastleggen – dan zal onze maatschappelijke status verder gaan stijgen.

Om deze status te verdienen zal eerst iemand voor een Nederland dekkende registratie van plek en tijd moeten zorgen. Bijvoorbeeld waar en wanneer is een ree aangereden, een damhert, wild zwijn of andere grote fauna. De manier

waarop dit kan, staat goed beschreven in onlangs verschenen boekje van de VHR over valwild. Na melding van een aanrijding via 112, moet iemand op de plek van de aanrijding het dode ree van de weg halen. Een gewond ree moet eventueel uit zijn lijden worden verlost of een zwaar gewond ree dat nog gevlucht is moet worden opgezocht. De personen die dit kunnen en dit ook doen zijn in het bezit van een jachtakte. Jagers/beheerders zijn dus gekwalificeerd. De bevoegdheid krijgen ze van de overheid.

De inzet van de jager/beheerder is enorm, leed moet worden voorkomen en veiligheid op de weg moet worden gewaarborgd. Gekoppeld aan deze inzet van deze mensen zit ook de vastlegging van de aanrijding, de registratie. Met een landelijk dekkende registratie van aanrijdingen – aangevuld met een schade registratie door de gedupeerden – kon het wel eens zijn dat bij de politiek de ogen open gaan. Blijkt dat jaarlijks circa 10.000 aanrijdingen met hoefdieren plaats vinden (en het zijn er ongeveer zoveel), tot gevolg hebbende dat er x mensen

jaarlijks dodelijke ongelukken hebben, er x mensen letsel hebben opgelopen en er voor x miljoen aan letsel- en materiële schade is opgetreden, dan praten we over een serieuze zaak. Ook hier weer, 10.000 aanrijdingen in Nederland is een getal. Wanneer je deze 10.000 aanrijdingen op de kaart laat zien dan begrijpt de overheid, elke bestuurder en elke wegbeheerder wat het probleem is.

Conclusie

Door van alle zaken die we verplicht dan wel vrijwillig registreren de locatie (de plek) vast te leggen, kunnen we bijdragen aan het inzichtelijk maken van ons beheer. Inzichtelijk voor onszelf, inzichtelijk voor de overheid. Met als gevolg de maatschappelijke acceptatie van ons handelen. In een vervolg artikel zal verder worden ingegaan welke relevante relaties er nog meer gelegd kunnen worden wanneer we naast de tijd en wat ook de plek gaan registreren.

Foto: Bas Worm

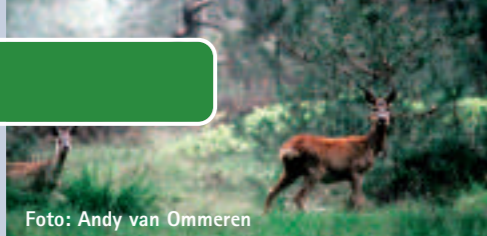

Foto: Andy van Ommeren

Foto: Bas Worm

Foto: Andy van Ommeren

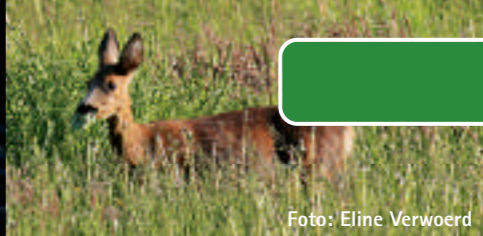

Foto: Eline Verwoerd

Volkswagen Caddy als 4x4

Een nieuwe auto voor het buitenwerk, voor het grofwildbeheer?

Een ruime auto voor alledag, voor werk en privé?

Dan is er nu de nieuwe vierwielaangedreven versie van de VW Caddy.

Ideaal. Deze alternatief voor de 4 x 4 SUV heeft plek genoeg

voor vijf inzittenden en dan kan er ook nog

twee keer zo veel bagage mee als in een doorsnee middenklasse personenauto.

De Caddy 4Motion, want zo heet deze 4x4-versie, is nuchter bekeken een alternatief voor een 4x4 SUV. Hij oogt wat minder stoer dan de bekende 4 x 4 terreinauto's, maar hij is wel erg handig in het gebruik en dankzij de aandrijving op alle wielen pakt hij eveneens moeiteloos een modderig bospad, een nat weiland, een stuk stuifzand of een besneeuwde steile helling tijdens de wintersportvakantie. Het Haldex 4-wiel aandrijvingsysteem stuwt de kracht van de motor naar de wielen met de meeste grip; als een wiel doorslijpt, dan wordt dat afgeremd.

Het verschil

Rijden op een gladde ondergrond gaat moeiteloos. Pas als je overstapt in een

voorwielaangedreven (2 WD) Caddy merk je meteen het verschil, zo blijkt in een vergelijking op een testparcours in het besneeuwde berglandschap bij Salzburg. Waar de 2 WD met veel moeite van zijn plek komt, rijdt de 4 WD Caddy 4Motion moeiteloos de gladde besneeuwde helling op, alsof en niets aan de hand is.

Verbazend zuinige 4 x 4 voor het buitengebied

We zeiden het al, een 4 x 4 SUV oogt natuurlijk wel wat stoerder dan de Caddy met zijn bestelauto-uterlijk. De Caddy is in de eerste plaats gebouwd als bedrijfsauto, vormgeving mag vooral de interieurruimte niet beperken. Dus dat is een keuze die je moet willen maken. Waarschijnlijk een goede keuze.

Het voordeel van de Caddy is dat je geweldig veel spullen kunt meenemen. Een complete stapel koffers voor op vakantie, de kettingzagen en bosmaaiers voor het werk in het bos of de grote wildbak bij de uitoefening van het faunabeheer. Ook is de auto lekker hoog, waardoor er plek is voor een bergvak voorin onder het dak. Je hebt een Caddy 4Motion met vijf zitplaatsen al voor 28.390 euro. Datzelfde bedrag ben je ook kwijt voor een grote middenklasser, maar dan zonder vierwielaandrijving en zonder de immense laadbagageruimte.

Zesbak

VW levert de Caddy 4Motion standaard met centrale deurvergrendeling, een boordcomputer, elektronische stabiliteitscontrole en een handgeschakelde zesversnellingsbak. Die laatste houdt het motortoerental lekker laag, zodat de Caddy comfortabel stil rijdt op de snelweg. Er is maar één type motor beschik-

baar: een 1,9-liter diesel van 105 pk met dieselroetfilter. Hij is dus schoon en bovendien behoorlijk zuinig. Een verbruik van 1 liter op 15 km is goed haalbaar.

Bestelversie (grijs kenteken)

De personenversie heet trouwens Combi. Er is ook een bestelversie voor een prijs vanaf 17.280 euro (excl. BTW en BPM op grijs kenteken). Zeker, deze bestelversie is ideaal voor het beroepsmatige gebruik in de buitengebieden. De Caddy brengt de boswachter tot diep in zijn bosgebied en de mollenwanger tot op het weiland. De mensen van Rijkswaterstaat vervoert de 4Motion veilig naar de blubberige bouwplaats van nieuwe snelwegen.

Uiterlijk is de vierwielaangedreven versie van de Caddy te herkennen aan het 4Motion-logo.

STANDAARD OP DE CADDY 4MOTION

- Motorisering: 1.9 TDI 77kW EURO04 DRF
- 6 Versnellingsbak handgeschakeld
- ESP (elektronisch stabiliteitsprogramma) met Hill-hold functie
- Boordcomputer
- Dieselroetfilter
- Centrale deurvergrendeling met afstandsbediening
- Haldex 4 (permanente 4 wielaandrijving)
- Versnellingsbak met 4Motion logo
- Kinderslot in de laadruimte
- Bodemvrijheid + 250 mm

Redelijk wild.

Wilt u meer weten over de Touareg? Breng dan een bezoek aan de Volkswagen-dealer of kijk op www.volkswagen.nl.

Das Auto.

Brandstofverbruik \varnothing 9,9 – 15,7 L/100km (1L op 6,4 - 10,1 km). CO₂ uitstoot \varnothing 243 - 375 g/km.

De Touareg is verkrijgbaar vanaf € 62.990,- inclusief BTW en BPM, exclusief verwijderingsbijdrage en kosten rijklaar maken. Getoonde afbeelding kan meeruitvoeringen bevatten. Wijzigingen en drukfouten voorbehouden.